

Now
2030
Basque Country

GJHen
lokalizaziorako
euskal
konpromisoaren
eredua

2024ko otsailaren 6a
Lehendakaritza

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

Aurrekariak: konpromisoa eskatzea eta eskaintzea

- 2023ko martxoaren 15ean, Iñigo Urkullu Renteria Lehendakariak *Now 2030* Proposamena aurkeztu zuen 2030 Agenda Euskadi Foroaren Osoko Bilkuran, baita Nazio Batuetara eta Europako erakunde nagusietara zuzentzeko asmoa ere. *Now 2030* Proposamenak Nazio Batuek irailean New Yorken egin behar zuten GJHen Goi-bileraren formatua eta ondorioak zabaltzea proposatu zuen.

Dokumentuak proposatzen zuen ebaluazio zorrotza egitea, 2015etik 2023ra, eta GJHetarako premiazko lehentasunak zehaztea, 2023tik 2030era. Horrekin batera, erakunde eta eragile sozialen Konpromiso Zehatzten Adierazpen baten alde egiten zuen, “2030 orain delako” luzamendurik ez dagoela onartuta.

Proposamen horren bidez, Euskadik, ahal zuen neurrian, nazioarteko adostasuna lortzen lagundu nahi zuen, 2023. urtea inflexio-puntu gisa, globala eta tokikoa, GJHak betetzeko.

Now 2030 Proposamenak konpromiso bat eskatzen eta eskaintzen zuen. Estatuaren erreakzioa eskatzen zuen 2030era arte. Estatuak ez ziren gobernuaren zeregina eskaintzen zuen GJHen kokapenean eta gobernantzan. Eskatu eta eskaini. Une horretatik aurrera, Eusko Jaurlaritzak proposamen bat egin zuen, Euskadik bere konpromiso gisa eskaini zezakeenaren edukia artikulatzeko.

- Euskal ordezkariak batek Nazio Batuen GJHen Goi-bileran parte hartu zuen irailaren 16an eta 17an, Local 2030 Koalizioaren egoitzaren anfitrioi gisa. Esparru horretan aurkeztu zuen Euskadik eskaini zezakeena definitzen zuen euskal konpromisoaren eredia, bere gaitasun eta gaitasunetatik abiatuta.
- 2023ko abenduaren 14ko bileran, 2030 Agenda Euskadi Foroaren Batzorde Iraunkorrek *Now 2030 Basque Country* dokumentua onartu zuen. GJHen lokalizazioarekiko euskal konpromisoaren eredia, martxoan eta New Yorkeko GJHen Goi-bileran Nazio Batuen aurrean aurkeztutako proposamenak gartzen dituen.

GJHen lokalizaziorako euskal konpromisoaren eredua

2030 Agendarekin konprometitutako erakundeok eta gizarte-eragileok kezka-diagnostiko bat partekatzen dugu, bi gakorekin: 2030erako aurreikusitako helburuak eta xedeak oro har ez betetzea, eta gizarteak ez jakitea zer diren eta zer esan nahi duten GJHeK.

Euskadin dago Nazio Batuen Local 2030 Koalizioaren idazkaritzaren egoitza. Helburua GJHen lokalizazioan laguntzea da. Egoitza hori Bilbon kokatzea aukera paregabea da kezka bikoitz horri euskal erantzuna bideratzeko.

Euskadik partekatzen eta sustatzen duen eredua lokalizazioaren kontzeptua garatzea planteatzen du, erakundeei, gizarte-eragileei eta herritar guztiei dei egiten dien konpromiso praktikoa hirukoitz baten bidez.

I. Lokalizazioa, lehenik eta behin, instituzionalizazio handiagoaren konpromisoa da

Alderdi praktikoenean, gutxienez lau azpiegitura artikulatu behar dira, instituzio- eta erakunde-ikuspegitik ikuspegitik GJHen garapen exekutiboa arriskuan jar dezaten.

- ***Lehenengo azpiegitura.*** *GJHen arloko zeharkako zuzendaritza- eta koordinazio-organo betearazlea sortzea, edozein erakunde edo erakunderen gobernu-ekintza gidatzeko.*

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-Eusko Jaurlaritzaren Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia, Lehendakaritzan kokatua.

(<https://www.euskadi.eus/eusko-jaurlaritza/trantsizio-soziala-2030-agenda/>)

-
- **Bigarren azpiegitura.** *Plangintza estrategikoko dokumentuak izatea, helburuak, irizpideak, lehentasunak, jarduketa-planak, egutegiak eta aurrekontu-lerrokatzea barne hartzen dituztenak.*

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programa, lau lehentasun-ardatz zehaztuta.

(<https://www.euskadi.eus/2030-agendaren-lehentasunen-euskal-programa/web01-a2lehetr/eu/>)

-Hiri Agenda Euskadi Bultzatu 2050.

(https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/bultzatu_2050/eu_def/adjuntos/bultzatu_2050/agenda_eus.pdf)

-2030 Agenda Euskadi Foroaren urteko kudeaketa-planak.

-Eusko Jaurlaritzaren aurrekontua GJHein lerrokatzeko txostena.

(https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/docs_interes_transicionsocial/eu_def/adjuntos/Informe-Seguimiento-2022-Agenda-2030_eusk.pdf)

-Euskadiko udaletan GJHak ezartzeko tresna-kutxa, EUDELeK sustatua.

(https://eudel.eus/eu/file/libro_ficheros/2030_agenda_udalenta-ko_tresnak)

-Udal mailako 14 proiektu traktore definitzea, 2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programarekin lerrokatuta.

- **Hirugarren azpiegitura.** *Ebaluazio-tresna eraginkorrak prestatzea eta erabiltzea, hala nola norberaren errealitatera egokitutako adierazleak, urteko memoriak edo urteko Borondatezko Jarraipen-txostenak. Neurtzea eta ebaluatzea da 2030 Agenda serio hartzeko modurik onena.*

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-Eusko Jaurlaritzak, foru-aldundiek eta udalek partekatutako adierazleen aginte-taula.

(<https://eu.eustat.eus/adierazleak/gjh.html>)

-2030 Agenda Euskadi Foroaren organo bakoitzaren urteko memoriak.

(https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/docs_interes_transicionsocial/eu_def/adjuntos/Plan-Gestio-n-2023-Foro-Agenda-2030-enero-2023-eusk.pdf)

-Eusko Jaurlaritzak 2018tik egindako urteko Jarraipeneko Borondatezko Txostenak. 2023koak maila anitzeko ikuspegia eskaintzen du.

(https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/docs_interes_transicionsocial/eu_def/adjuntos/Informe-Seguimiento-2022-Agenda-2030_eusk.pdf)

-
- **Laugarren azpiegitura. Gobernantza-ereduak eta erakundeen eta gizartearen arteko lankidetzaren zabala sustatzea, eta horietan parte hartzea.**

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-Euskadin, Lehendakariaren dekretu bidez, 2030 Agenda Euskadi Foroa eratu zen, urteko kudeaketa-planen eta jarraipen-memorien metodologia batekin.

(<https://www.euskadi.eus/bopv2/datos/2021/07/2104183e.pdf>).

-Honako hauek hartzen dute parte: Eusko Jaurlaritzako sail guztiek, hiru foru-aldundiek, EUDELeK, hiriburuetako udalek, euskal unibertsitateek, hirugarren sektoreko erakundeek, lankidetzaren publiko-pribatuaren ordezkariak, klusterrek eta zentro teknologikoak.

-Foro horrek honako organo hauek ditu: Osoko Bilkura, Batzorde Iraunkorra, bost Lantalde: Gobernantza, Hiri Agenda, Eraldaketa Soziala, Eraldaketa Energetiko-klimatikoa eta Eraldaketa Ekonomiko-digitala; baita Guneak ekimena ere, Foroaren irekiera-gunea, parte-hartze eta lankidetzaren publikoari, pribatuari eta gizarte zibilari.

II. Lokalizazioa, bigarrenik, sozializazio handiagoaren konpromisoa da

GJHen inguruko ezjakintasun sozial handia dugu abiapuntu. Lehenetsunak da 2030 Agendaren zabalkundea eta gizarte-eragileen inplikazioa sustatzera bideratutako baliabideak eta ahaleginak inbertitzea. Konpromiso horri eduki zehatza ematen dioten jarduketetako batzuk honako hauek dira:

- **Komunikazio-kanpainak edo -ekimenak.**

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-Eusko Jaurlaritzak GJHei buruz urtero egiten duen dibulgazio-kanpaina.

-2030 Agenda Euskadi Basque Country Saria Donostiako Zinemaldian.

(<https://www.irekia.euskadi.eus/eu/news/88276>)

- **Dibulgazio-ikastaroak eta argitalpenak.**

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-2030 Agendari buruzko doako dibulgazio-ikastaroen urteko eskaintza bikoitza, Eusko Jaurlaritzaren eta gizarte zibileko erakundearen artean lankidetzaren garatuak.

(<https://www.euskadi.eus/2030-agenda-ulertzeko-ikastaroak/web01-a2lehetr/eu/>)

-Erronkak argitalpenen bilduma, 2030 Agendaren erronka handiak ulertzen eta hobeto aurre egiten laguntzeko.

(<https://www.euskadi.eus/erronkak-bilduma/>)

- **Gizarte-dibulgaziorako eta herritarren partaidetzarako dirulaguntzak.**

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-Eusko Jaurlaritzaren "2030 Agenda Bonuak" dirulaguntza programa, GJHen inguruko herritarren hedapena, parte-hartzea eta inplikazioa sustatzeko.

(<https://www.irekia.euskadi.eus/eu/news/84009-gobierno-vasco-pone-marcha-edicion-del-programa-bonos-agenda-2030>)

- **Tresna didaktikoak.**

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-2030 Agendari buruzko material pedagogikoa, "Zer izan zen etorkizunaz" izenekoa. Ikus-entzunezko serie bat, lau denboraldikoa eta 3 minutuko 17 kapitulukoa, DBHn lantzeko.

-Euskara-gaztelania-ingelesa hiztegi hirueleduna, 2030 Agendari lotutako 3.600 termino eta definizioekin.

(<https://2030agendahiztegia.eus/>)

- **Enpresetan eta erakundeetan GJHak garatzeko gida.**

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-Enpresetan eta erakundeetan GJHak garatzeko gida argitaratzea eta zabaltzea, prestakuntza-eskaintza batekin batera.

(https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/transicionsocial_agenda2030/eu_def/adjuntos/Guia-ODS-EUS.pdf)

- **Prestakuntza espezializatua.**

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-2030 Agendaren eta GJHen integrazio estrategikoari, jarraipenari eta komunikazioari buruzko unibertsitate arteko espezialistaren titulua lortzeko graduondoko ikastaro bat sustatzea, hiru euskal unibertsitateen eta Eusko Jaurlaritzaren lankidetzaren bidez.

(<https://www.ehu.eus/eu/web/graduondokoak/2030-agendaren-gjh-integrazio-estrategikoa-jarraipena-komunikazioa-unibertsitate-espezializazioa>)

- **Gizarte-lankidetzako aliantzak.**

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-GJHen aldeko Euskal Aliantzaren Agenda 2030 Euskadi Foroa bultzatzea Guneak gunearen bidez, bost konpromiso eta bost inplikazio praktiko dituen adierazpen batean oinarrituta. Aliantzari atxikitako 80 gizarte-eragile baino gehiago ditu.

(<https://www.euskadi.eus/gjhen-aldeko-euskal-aliantza/web01-a2-lehetr/eu/>)

-Euskadiko 2030 Agendan sartzea hizkuntza- eta kultura-aniztasunari lotutako 18. GJHa, gizarte- eta erakunde-eragileen arteko lankidetzan.

III. Lokalizazioa, hirugarrenik, pertsonalizazio handiagoko konpromisoa da

2030 Agenda gure eguneroko bizitzari eragiten dion interpelazio pertsonala ere bada, bai bakarka, bai familian edo maila pribatuan. GJHen instituzionalizazioak eta sozializazioak kontuan izan behar du hirugarren dimentsio hori. Herritarren parte-hartze eta inplikazio aktibo eta informaturik gabe, Agendaren etorkizuna kaltebera da.

- *Herritarrekin partekatzea 2030 Agendaren ABCa.*

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-Eusko Jaurlaritzak ABC hori formulatu du, honako laburpen honekin:

- A. Pobreziari hobeto aurre egitea eta oparotasuna partekatzea.
- B. Berdintasunaren alde eta diskriminazioa saihesteko gehiago egitea.
- C. Hondakinak murriztea, energia gutxiago kontsumitzea eta gehiago birziklatzea.

-Azken interpelazioa ideia honetan laburbiltzen da:

“Ezer ez da aldatzen, ezer aldatzen ez badugu”.

Eduki horiekin komunikazio-kanpaina zabalak egiten dira.

(<https://www.euskadi.eus/2030-agendaren-abc-a/web01-a2lehetr/eu/>)

- *2030 Agenda eta Garapen Jasangarrirako 17 Helburuak sustatzea, konpromiso eta inplikazio pertsonala eta beste pertsona eta talde batzuekin lankidetzan aritzeko prest egotea eskatzen duen kontratu sozial gisa.*

Aplikazio praktikoaren erreferentziak

-2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programak GJHak kontratu sozial berri gisa planteatzen ditu.

(https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/docs_interes_transicionsocial/eu_def/adjuntos/EUS-Programa-prioridades.pdf)

-GJHen aldeko Euskal Aliantzaren oinarria “2030 Agenda Euskadi Kontratu Sozial baterako” Adierazpena da.

(https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/alianza_vasca_ods/eu_def/adjuntos/Atxikimenduak-Aliantza-eus.pdf)

-Kontratu sozialaren ideia 2030 Agenda Euskadi Foroaren eta bertako kideen ohiko diskurtsoaren parte da.

Now 2030 Basque Country printzipioa eta metodologia

GJHen lokalizazioarekiko konpromisoaren euskal eredu hau printzipio batean eta metodologia batean oinarritzen da.

*·**Proaktibitatearen printzipioa.** 2030 Agendarekiko konpromisoa programa propioak GJHein atxikitzea eta formalki lerrokatzea baino gehiago da. Horrek esan nahi du geure buruari galdetu behar diogula zertan aldatzen diren GJHak gure aurretik zeuden politikak eta jarduteko moduak. Horretan datza eraldatzeko gaitasuna.*

*·**Zehatzaren metodologia.** GJHek zehaztasun gehiago eta abstrakzio gutxiago behar dute. Beharrezkoa da hitzetatik ekintzetara pasatzea. Proiektua betetzera hurbilduko gaituzten proiektu zehatzetan islatzea. Kontua ez da 17 helburuetarako proiektuak izatea, baizik eta lehentasunak eta proiektu eragileak definitzea.*

Amaiera

Now 2030 Basque Country-k konpromiso handiagoa eskatzen eta eskaintzen du. Inplikazio-eredu hori Euskadiko GJHen kokapenarekin aurkeztuz, adibidea betetzen saiatzen da. Azken helburua da 2030ean Agendak ahalik eta balantze onena ematea. 2030 orain da. Konpromisoa orain behar da.

2030 Agenda planetak eta gizateriak aurrean dituzten erronka handiei aurre egiteko inoiz egin den mundu mailako lankidetzak ahalegin handiena eta garrantzitsuena da. Justifikatuta dago bakoitzak bere gain hartzea dagoen erantzukizunaren eta konpromisoaren kuota. Ez dago eraginkorragoa edo kooperatiboagoa den beste metodorik.